

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

The Performance of Duties of the Village Committee in Charoen Sin District Sakon Nakhon Province

สุวรรณ สุโน และ ชาญยุทธ หาญชนะ

วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

Suwan Suno and Chanyut Hanchana

Pitchayabundit College, Thailand

Corresponding Author, E-mail: nuspong.ggg@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร และเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือประชากรในอำเภอเจริญศิลป์ โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ T-test และ F-test สำหรับการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D.= 0.41) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.63) รองลงมาคือด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและด้านสาธารณสุข ($\bar{X} = 3.95$, S.D.= 0.72) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านอำนวยการ ($\bar{X} = 3.33$, S.D.= 0.79) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าคณะกรรมการหมู่บ้านอำเภอเจริญศิลป์ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนคณะกรรมการหมู่บ้านอำเภอเจริญศิลป์ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะ

* วันที่รับบทความ: 21 มกราคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 2 กุมภาพันธ์ 2565; วันตอบรับบทความ: 3 กุมภาพันธ์ 2565

Received: January 21, 2022; Revised: February 2, 2022; Accepted: February 3, 2022

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้แก่ ควรเพิ่มช่องทางการติดต่อให้แก่ประชาชนมากขึ้น เช่นเพิ่ม Facebook Line ติดต่อกรณีฉุกเฉินได้ตลอด 24 ชั่วโมง

คำสำคัญ : การปฏิบัติหน้าที่; คณะกรรมการหมู่บ้าน; หมู่บ้าน

Abstracts

The main objective of this research was to study the performance of the village committees in Charoen Sin District, Sakon Nakhon Province and to propose guidelines for the development of the performance of the village committee in Charoen Sin District Sakon Nakhon Province. The sample group used in this research was the population of Charoen Sin District. Using the formula of Taro Yamane, 400 people were obtained. It is a questionnaire consisting of 3 parts: statistics used in data analysis, are descriptive statistics, i.e. number, percentage, mean, and standard deviation for the general data of the sample. Inferential statistics were T-test and F-test for comparing the performance of the village committee of Charoen Sin District, Sakon Nakhon Province classified by gender, age, educational level and occupation.

The results showed that Performance of duties of village committees in Charoen Sin District Sakon Nakhon Province Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.41) and when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was the village development plan ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.63), followed by the social aspect. Environment and public health ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.72) and the aspect with the least mean was administrative ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.79). Sakon Nakhon Province Classified by sex, age, educational level and occupation, it was found that the village committees of Charoen Sin District with gender, age and education level Different people have different functions. As for the village committees of Charoen Sin District with different occupations The performance of duties was significantly different at the 0.05 level. Recommendations Guidelines for the village committee's duties include: should increase the contact channels for the people, for example, add a Facebook Line to contact in case of emergency 24 hours a day.

Keywords : Duty; Squad Committee; Village

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 28 ตรีได้บัญญัติว่า ในหมู่บ้านหนึ่งให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้านเป็นกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง และกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่าสองคนแต่ไม่เกินสิบคน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็น

อำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ หรือที่นายอำเภอมอบหมาย หรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2560 เห็นชอบในหลักการแนวทางปฏิบัติการขับเคลื่อนการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ให้เป็นธรรม ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยมีมติเห็นชอบในหลักการแนวทางการจัดระเบียบการบริหารจัดการหมู่บ้านโดยกลไกคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อให้เกิดเอกภาพและบูรณาการตามแนวทางประชารัฐตามที่กระทรวงมหาดไทย (มท.) เสนอ ยกเว้นในส่วนของการขอเสนอในประเด็นที่ห้ามมิให้ส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งอาสาสมัคร มวลชน เครือข่าย หรือมวลชนที่เรียกชื่ออื่นใดในพื้นที่ ซึ่งมีคณะกรรมการหมู่บ้านปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้ว โดยให้กระทรวงมหาดไทยนำข้อเสนอในประเด็นดังกล่าวไปหารือร่วมกันกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการจัดระเบียบการบริหารจัดการหมู่บ้านโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องหากมีความจำเป็นที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีก็ให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้ ให้กระทรวงมหาดไทย รับความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปประกอบการพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2551 บางนโยบายก็ไม่สามารถทำได้ การประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านยังไม่ทั่วถึง คณะกรรมการหมู่บ้านบางคนก็ยังไม่มีความรู้และความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตน ส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ การพัฒนาประสิทธิภาพของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่ผ่านมาได้ดำเนินการไปหลากหลายวิธี เช่น การฝึกอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การให้เงินรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจ การจัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำตำบล ประกอบด้วยข้าราชการจากหน่วยงานต่างๆ เป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงในการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือ การปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเป็นธรรม ปราศจากการครอบงำจากนักการเมือง เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านโดยใช้แนวทางดังกล่าวอาจจะยังไม่สามารถพัฒนาประสิทธิภาพของคณะกรรมการหมู่บ้านได้อย่างเพียงพอ กล่าวคือไม่สามารถสร้างการรับรู้ในบทบาท หน้าที่ของตนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน การพัฒนาประสิทธิภาพของคณะกรรมการหมู่บ้านจึงถือเป็นงานสำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันพัฒนา ซึ่งจากการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2556 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่ามีประเด็นปัญหาดังนี้ (สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2556 : 136) ประเด็นแรกคณะกรรมการหมู่บ้านยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีตามกฎหมายและหน้าที่ตามภารกิจอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล หรือส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นๆ ประเด็นที่สอง คณะกรรมการหมู่บ้านจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านที่ขาดความเป็นเอกภาพและยังไม่มีประสิทธิภาพเพราะคณะกรรมการหมู่บ้านไม่เข้าใจหลักคิดของกระบวนการจัดทำแผน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ขอบเขตหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับคณะกรรมการหมู่บ้านให้เป็นองค์กรหลักมีความครอบคลุมดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชนในทุกๆ ด้าน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดตั้งกลุ่ม หรือองค์กรของตนเอง ทั้งที่เป็น การจัดตั้งตามกฎหมายและจัดตั้งตามแนวทางปฏิบัติหลากหลายเป็นการเฉพาะ ซึ่งกลุ่มหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้น ของหน่วยงานเหล่านั้น มีความหลากหลายและแตกต่างกันเช่นการประนีประนอมข้อพิพาท การป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด ภายในหมู่บ้าน การรักษาสาธารณสุขสมบัติของหมู่บ้าน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านการพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ การส่งเสริมผู้ยากจน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการสาธารณสุข การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้คณะกรรมการหมู่บ้านไม่สามารถบูรณาการในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ในครั้งนี้เพื่อจะนำไปพัฒนาศักยภาพและใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่ ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติเพื่อสร้างความเจริญในหมู่บ้านชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในเขตอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 5 ตำบล 59 หมู่บ้าน มีจำนวนทั้งหมด 21,221 คน การปกครองส่วนท้องถิ่นท้องที่อำเภอเจริญศิลป์ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง ได้แก่ 1. เทศบาลตำบลเจริญศิลป์ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเจริญศิลป์และบางส่วนของตำบลทุ่งแก 2. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านเหล่าทั้งตำบล 3. องค์การบริหารส่วนตำบลเจริญศิลป์ ครอบคลุมพื้นที่

ตำบลเจริญศิลป์ (นอกเขตเทศบาลตำบลเจริญศิลป์) 4. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งแก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งแก (นอกเขตเทศบาลตำบลเจริญศิลป์) 5. องค์การบริหารส่วนตำบลโคกศิลา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโคกศิลาทั้งตำบล และ 6. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองแปนทั้งตำบล

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจาก 5 ตำบล 59 หมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 400 คน โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แนวคิดการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 : 886 -887) กำหนดความคลาดเคลื่อนในการประมาณสัดส่วนไม่เกิน 0.05 %

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถาม สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน และแบบสอบถามครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปลักษณะบุคคล เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ด้าน

ตอนที่ 3 แบบข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามแนวทางพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม

2. จัดทำแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่ต้องการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้ครบถ้วนและครอบคลุมเนื้อหา

3. ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบเครื่องมืออีกครั้งหนึ่งในขั้นตอนนี้ตรวจสอบความ ครอบคลุมของเนื้อหา ความเข้าใจของภาษา ความเข้าใจตรงกันของคำถาม

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 3 ท่าน และนำเครื่องมือที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของ

แบบสอบถาม (Content Validity) โดยคำนวณหาค่า IOC โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไป เป็นข้อที่นำไปใช้ได้

6. นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

7. วิเคราะห์แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.900

8. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง ได้แก่ 1. เทศบาลตำบลเจริญศิลป์ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเจริญศิลป์และบางส่วนของตำบลทุ่งแก 2. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านเหล่าทั้งตำบล 3. องค์การบริหารส่วนตำบลเจริญศิลป์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเจริญศิลป์ (นอกเขตเทศบาลตำบลเจริญศิลป์) 4. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งแก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งแก (นอกเขตเทศบาลตำบลเจริญศิลป์) 5. องค์การบริหารส่วนตำบลโคกศิลา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโคกศิลาทั้งตำบล และ 6. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองแปนทั้งตำบล เพื่อขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์ตอบแบบสอบถาม ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง

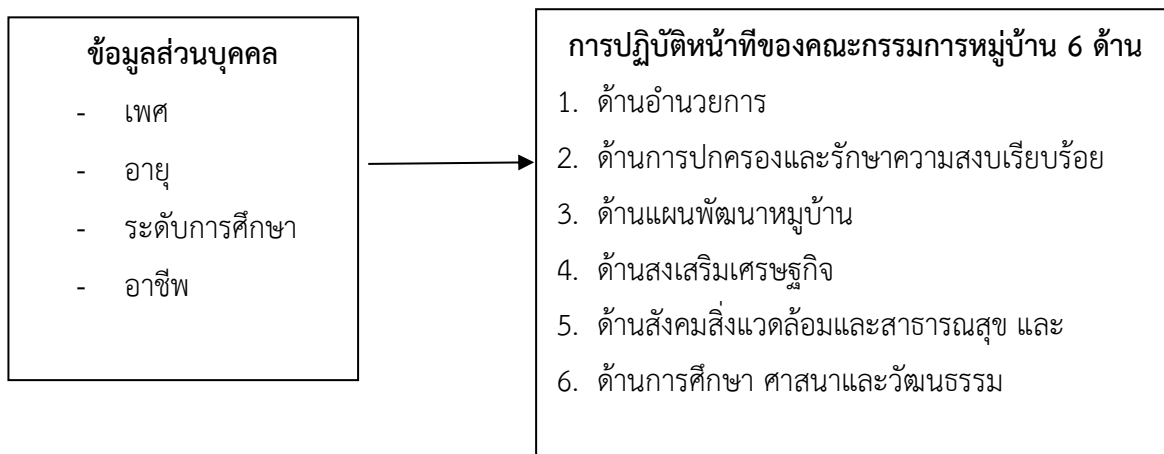
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตาราง วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร โดยการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation : S.D) ทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน จำแนกตามเพศ โดยทดสอบค่าทีแบบอิสระ (T-test For Independent Samples) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยใช้สถิติ F-test (One – way Anova) โดยการทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

ตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างเกิดขึ้น ผู้วิจัยต้องทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method) ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56.75 และเป็นเพศหญิง จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 ส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 18 – 40 ปี จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.25 รองลงมาอายุอยู่ระหว่าง 41 – 60 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 และช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 รองลงมาคือประถมศึกษา จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.75 และน้อยที่สุดคือสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 รองลงมาคือรับจ้างทั่วไป จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 และน้อยที่สุดคืออาชีพงานราชการ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตารางที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวม

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านอำนวยการ	3.33	0.79	ปานกลาง
2. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย	3.58	0.90	มาก
3. ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน	3.98	0.63	มาก
4. ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ	3.89	0.66	มาก
5. ด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและด้านสาธารณสุข	3.95	0.72	มาก
6. ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	3.82	0.75	มาก
รวม	3.76	0.41	มาก

2. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D.= 0.41) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.63) รองลงมาคือด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและด้านสาธารณสุข ($\bar{X} = 3.95$, S.D.= 0.72) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านอำนวยการ ($\bar{X} = 3.33$, S.D.= 0.79) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านอำนวยการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D.= 0.79) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 5. มีการประสานงานและติดตามการทำงานของคณะทำงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.53$, S.D.= 1.03) รองลงมาคือ ข้อ 1. มีการทำงานธุรการ เช่น การเก็บเอกสารต่างๆ ของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.38$, S.D.= 0.90) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 3. มีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.10$, S.D.= 1.02)

2.2 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D.= 0.90) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 9. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.77$, S.D.= 1.13) รองลงมาคือ ข้อ 7. ส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.71$, S.D.= 1.07) และ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 6. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.32$, S.D.= 1.08)

2.3 ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.63) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 14. มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 0.84) รองลงมาคือ ข้อ 11. มีการปรับปรุงแผนพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 12. มีการประสานการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านกับหน่วยงานอื่นๆ ($\bar{X} = 3.92$, S.D.= 0.93)

2.4 ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D.= 0.66) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 16. มีการส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.92) รองลงมาคือ ข้อ 18. มีการส่งเสริมการตั้งกลุ่มเพื่อช่วยเหลือผู้พิการ ผู้ยากไร้ให้มีรายได้ ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= 0.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 19. มีการตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.90)

2.5 ด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและด้านสาธารณสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D.= 0.72) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 21. มีการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ($\bar{X} = 4.09$, S.D.= 0.97) รองลงมาคือ ข้อ 23. มีการส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 25. มีการสร้างเครือข่ายและแสวงหาความร่วมมือทุกภาคส่วน ($\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.86)

2.6 ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.75) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 29. มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.87$, S.D.= 0.98) รองลงมาคือ ข้อ 30. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.84$, S.D.= 1.00) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 28. มีการบำรุงรักษา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีต ประเพณีของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.92)

3. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าคณะกรรมการหมู่บ้านอำเภอเจริญศิลป์ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ข้อเสนอแนะ แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ได้แก่

1. ควรเพิ่มช่องทางการติดต่อให้แก่ประชาชนมากขึ้น เช่นเพิ่ม Facebook Line ติดต่อกรณีฉุกเฉินได้ตลอด 24 ชั่วโมง
2. ควรมีการบังคับใช้กฎหมายทั่วถึงและเป็นธรรม สร้างวินัยทางสังคม สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แก้ไขปัญหาการว่างงาน แก้ไขปัญหาอาชญากรรม ตลอดจนแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนในกลุ่มเสี่ยง
3. การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ควรได้รับการทบทวนกระบวนการในการทำงาน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเน้นย้ำแนวความคิดพื้นฐานการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม
4. ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริหารการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยและพัฒนารูปแบบการเชื่อมโยงการตลาด
5. การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลการให้เหมาะสมรองรับการลดการเผาขยะที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล
6. ควรมีการให้ความสำคัญกับบทบาทนักเรียนและเยาวชนในชุมชนให้มากกว่านี้

อภิปรายผลการวิจัย

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.41) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.63) รองลงมาคือด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและด้านสาธารณสุข ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.72) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านอำนาจการ ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.79) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของฐิติพร ศิริศรี และสัญญา เคนาภูมิ (2560 : 42-50) วิจัยเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำแนกเป็นรายด้านพบว่า บทบาทอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้านคณะกรรมการหมู่บ้าน ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ระเบียบเดียวกัน คือตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้านการปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงมหาดไทยว่าภารกิจเฉพาะตามลักษณะพื้นที่ คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหรือผู้แทนของประชาชน ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างของลักษณะโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี และสภาพปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนตาม ภูมิประเทศ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ (Department of Provincial Administration, 2015 : online) สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญจิตร แดงดี (Dangdee, 2015 : 192) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอนา

เชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) การปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของรัฐศิริ ศิริศรี และสัญญา เคนาภูมิ (2560 : 42-50) วิจัยเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีเพศ แตกต่างกันมีบทบาทไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติหน้าที่ใช้มาตรฐานเดียวกัน คือ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 คณะกรรมการหมู่บ้านควรชี้แจงรายละเอียดในที่ประชุมประจำเดือนเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านทุกครั้ง

1.2 ควรมีการบังคับใช้กฎหมายทั่วถึงและเป็นธรรม สร้างวินัยทางสังคม สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แก้ไขปัญหาการว่างงาน แก้ไขปัญหาอาชญากรรม ตลอดจนแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในกลุ่มเสี่ยง

1.3 ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ควรได้รับการทบทวนกระบวนการในการทำงาน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

1.4 ควรส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) จากสินค้าบริการ และการท่องเที่ยว ตลอดจนสนับสนุนบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีทักษะทางศิลปะในการสร้างสรรค์งานที่มีคุณค่า การ ใช้อองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าในชุมชน

1.5 ควรจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลการให้เหมาะสมรณรงค์การลดการเผาขยะที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

1.6 ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพทั้งใน - นอก ระบบและตามอัธยาศัยในชุมชนให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ในแต่ละตำบล

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น. (2555). *คู่มือการปฏิบัติหน้าที่ ของคณะกรรมการหมู่บ้าน* (กม.). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาธิตศึกษาดินแดน กรมการปกครอง.
- รัฐดิพรศิริศรีและ สัญญา เคนาภูมิ. (2560). การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ใน เขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร* . 5 (ฉบับพิเศษ) 42-50.
- Department of Provincial Administration. (2015). Statistical Yearbook Thailand 2015. Online. Retrieved April 28,2021. from: <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish /pubs /e-book/esyb58/files/assets/basic-html/page69.html>
- Dangdee, K. (2015). *Factors affecting the work of sub District Headmen and Village*. Headmen in the Area of Nachueak District, Maha Sarakham.
- Yamane. (1967). *Taro Statistic : An Introductory Analysis*. New York: Harper & row.